

CATALUNYA ARTÍSTICA

TEMPORADA D'ÓPERA

Sortida del Liceu

(Apunte de ARCADÍ CASANOVAS)

Desde París

(De nostre corresposnal literari)

Dilluns darrer va tancar-se l'Exposició, sense més dilacions. A mida que s'acostava 'l moment solemne, el sentiment de véurela desapareixer, creixia. Però 'l destí no 's detura.

Sense entregarse á altres reflexions trascendentals, respecte á las consecuencias que en la vida comercial y artística s' en poden deduir un te la convicció que en aquell immens tancat hi havian milers cosas bellas, curiosas, exóticas, penetrants, útils ó de supérfluas, riquesas acumuladas, qu' inflan l' imaginació, qu' un no ha vistas, y que probablement no tornarà á trobar devant els ulls disposadas d' aquella manera.

La generació actual ha vist aquí quatre grans Exposicions. Poden recordarse com á grans triomfos de la Fransa las Exposicions de 1878, 1889 y la que clou tan maravellosament aquest sigle, la del 1900. Mentres els darrers moments d' aquesta s' exalavan, en tant la font lluminosa 's tornava are grogueta, are morada, are roja; en tant els venedors de periódichs, enfilats en las cadiras llegian el *Testament de la Exposició*, en una rodona exclamava un parisiénch «¿Cuánt de nosaltres veurán la cuarta?»

Despres de cuant s' ha dit judicantla, cal esperar el fallo dels extrangers, cal estudiar l' oportunitat ab que la Fransa, ab la colaboració de totas las Nacions ha vingut á mostrar l' esforços del treball durant tot un sigle; pero deu notarse, si, que la primera impresió fou de grandiositat en tothom.

Are mentre l' esperit que va endressar tanta maravella escomet ab febre boja, la tasca de destruir, y van y venen el *camions* per endürsenho tot, com si 's temés que la *gran morta* 's passés; are els homes reflexius poden comensar, mentres dura aqueix *hermós pillatje*, com diu un periódich, l' altra tasca d' esbrinar el pas del art, las creacions de la moda, sempre sedenta d' efectes nous, la gran empenta de la mecánica, la industria de brasset ab la Banalitat y ab la Necessitat etc. etc... y tant com hi ha pera estudiar, pera fer una condensació que 'ns descubreixi perque la Fransa ha vingut tement fins are 'l monopoli de las Exposicions. ¿Es que tots debém con-

formarnos encare ab alló de que élla es el cervell de l' Humanitat?... Y tot aixó 's vé logrant *sense tenir* grans estadistas com Cánovas, Silvela, Sagasta, Azcárraga, Romero Robledo y altres que hi ha al rebost per cuan tinguém mes gana de sabis.

La Poesía ha despedit d' una manera digne l' Exposició. Bornier, de l' Academia Francesa, composá son «*Chant du vingtième siecle*» que recitaren com saben ferho Sully, Silvain, Paul Mounet y altres artistes de la «*Comedie.*»

— EL POETA —

«Oh tu, Fransa, que fas l' obra gran y profunda
que 'ls sigles deurán benehir!
Per l' honor del teu nom, de lo mon per la calma,
per lo grandió esdevenir,
sigas tu qui porti 'ls misatjes
del cel, més clement, desd' avuy;
que pe 'ls pensadors y pe 'ls sabis
dels cims treballas al demunt.

— TORNADA —

Ab aqueix sigle que comensa
doblém esperansas y esforços.
Pe 'l cel inméns de lluny los cassa
á los núvols negres el sol.

— L' OBRER —

Pren l' eyna tu, obrer, noble com una espasa,
á més dur treball cor més ferm!
Siga! Ab ta forta ma, de ta suor mullada,
forja 'l ferro y 'l marbre parteix.
Treballa donechs, deixeble ó mestre
la Ciencia t' obra 'ls seus portals
y demá tu serás, pot esser,
un home gran entre 'l més grans!»

Després de cada estrofa, sempre la tornada del sol cassant los núvols negres....

Y jo pensant en la nostra Patria m' he dit: ¿Quin dia sortirà 'l nostre sol, el qu' ha de cassar els núvols negres?

¡Es tan fosch el cel!

ALFONS M.ª PARÉS.

París 15 de Novembre 1900.

El retorn del soldat

Primer accésit a la Flor Natural en el Certámen Científich-Literari de Vilafranca del Panadés.—1895.

Sant llogaret.... ¡com m' ha donat conhort
ton falagner recort!.....-

Malehint lleys odiosas
vinch de la guerra desitjós de pau.....
¡Oh, mon poble, tas flayres sanitosas
fan oblidarme que hi sigut esclau!

¡Cuant temps de tu apartat!
Entre núvols de balas,
llóch de ma infància, ab goig t' he recordat;
y en el meu trist flagell
m' han fet dalir las creuhadoras alas
per volar cap á tu, del pobre aucell.

Y euan te recordava
mentre 'l dol m' abrusava
al sentí 'l tronejar de tants canóns.....
plé d' anyoransas el meu cor batía;
¡semblava que sentia
lluny, molt lluny, de la mare las cansóns!

¡Pobreta mare! sempre amorosida
xamosa y riallera
me bressolava vóra de la llar,
y ¡qui sab si pensava adolorida
que perdentme en la llarga carretera
no podría may mes mon front besar!

La santa creu del terme
tal volta pera ferme
llensar la pena que jo duya al cor,
me saludava al pás..... ¡y jo plorava,
no de temensa, no; perque deixava
el llóch que vá bressarme ab cants d' amor!

Y ab pena feya vía
seguint la companyia
de jóves, com jo esclaus d' injusta lley;
dret á ciutat anávam pesarosos,
cap al cuartel, sens' bromejar, plorosos...
y ab rábía al cor que havíam de dá á un rey.

Els horrors de la guerra
m' apareixían dintre 'l pensament
barrejats ab els goigs de nostra terra
y ab ma edat somrisent;
y febrós somiava la moxayna
de la mare, y somreya á 'n els amichs;
sentí 'm semblava 'l só de la dolsayna,
tamborino, tenora y fluviol.....
y veyá sempre 'ls campanars antiechs
de l' iglesia del poble al eixí 'l sol.....

¡Quin enfilay de bellas recordansas!
Rublert mon cor de tantas esperansas
frisós se somovia ab ferm glatit;
y 'l só de la corneta malehida,
com funerária crida
tots els recorts me feya dá al oblit.....

¡Si sofría 'llavoras!.....
¡M' eran sigles las horas;
horas eternas els contats moments.....
La lluyta ja 'm cridava,
tot' hom ardit bregava
¡y jo volia sérhi entre 'ls valents!

La pena que á mon ánima arrapada
portava concirós, vá ser llensada
pe 'l desitj de mostrarme soldat brau.....
¡Ja may tornar enrera!...
¡Al ayre la bandera!...
En tals moments no 'm veyá la marcada
d' estigme del esclau.

¡Com s' enardía 'l cor..... que á la fi era
cor catalá, ben ferm fins á morir.....
y ab l' ira que se sent qui 's desespera,
sols volia embestir.....
Y embestia... y ¡avant!... Cayguí en la lluyta
el més cobart que en el perill pré'n fuyta...
¡avant el brau!... Que aixordin els canóns...
al brás las bayonetas,
y á la carga ab bravor... sonin cornetas,
embesteixen sobérbs els batallóns!...

Y entre 'l burgit feréstech d' agonía,
cláms de ferits y xiulejar de balas,
vomitava mortífera metralla
la ferma artilleria;
y com corcérs ab alas
els escuadróns de la caballería
terrible feya el fi de la batalla.....

¡Oh Deu, que carn trinxada!... fins m' espanta
recordarho... tinch pór... ¡Cuanta sang... cuanta!..

Més avuy ¡que bé estich;¡ ¡ja no tinch penas,
ja soch altra vegada
vóra ma llar sagrada.....
y puch guaytar de nou la santa creu
del terme, que á mon pás me saludava
el jorn, que, ab plor del ánima, deixava
aquet terror que guarda 'l bressol meu.

Ja he romput las cadenas
que á un rey m' uniren per injust tribut.
¡Sant llogaret, ab quant plaher te miro
are que lliure sóch, y no respiro
el baf de la odiosa esclavitut!

De nou ma pobra mare tinch als brassos;
refermo 'ls sagrats llassos
petonejantla ab besos de mon cor.....
Ma bravesa ha finit.... ¡fóra la guerra,
y fóra 'l clám feréstech del horror!....
¡Deu vulga que no hi torni per may més;
desd' avuy á cavar de nou la terra....
mór el soldat y torna lo pagés!

J. AYNÉ RABELL.

Esclats del cor

¡Tardor!

Postrada en un silló, ab las mans creuhadas que
descansen sobre un pit malnés, y enfonsat son capa-
rronet de faccions bellas en un coixí atapahit de plo-
mas, s' está una poncelleta, ja marcida en la flor de
sa joventut, contemplant com els borrallóns de néu
que ab abundancia se desprenen d' aquell cel plo-
mís, van encatifant el carrer que sembla convertirse
en inmens llensol pera recullir els tendres aucellets
que van sucumbint per l' inclemencia del temps.

Al contemplar aquell cos, quin' ánima va aban-
donantlo poch á poch, no pot reprimirse un senti-
ment de tristesa; se sent en nostre cor una forsa es-
tranya que l' está oprimint, y mentres el cap va pen-
sant, humitejan nostras galtas dugas llágrimas des-
presas sens ni donárnosen compte. Y es qu' aquells dos
estels tan bufons qu' adornan son rostre, ens fa pena
veurels enfonsats, sen brill, cercats per una franja
amoratada; els voldriam veure com endiviném qu'
eran avans, lluhents com las estrellas que poblan
el blau satí, despedint raigs de foch capassos d' en-
cendre mil passions amorosas, bellugadissos y dis-
puestos sempre á satisfacer las ánsias dels assedegats
d' amor, que imploran continuament un mirada, tan
sols siga de compassió. Aquell cutis groguénch, de
palidés mortal, voldriam cambiarlo pe 'l rosat, que
prou li escauria millor, y aquells llavis que conti-
nuament dibuixan una mueca de dolor, no son pas

fets per permaneixer marcits com están; els hi falta
aquell carmi que avans tenian, es precis que no de-
mostrin el dolor, es necessari que 's moguin, que
somriguin, qu' aixís deixarán al descobert aquella
restallera de perlas que forman sa dentadura, prou
hermosa perque sigui admirada de tothom.

...Y ella tot aixó ja ho tenia avans. Prou que se
'n recorda ella de cuan era hermosa, y al recordár-
sen no pot menos que sospirar fondo... ¡molt fondo!...
¡Tan de bó no ho hagués sigut may d' hermosa!...

—¡Quin fret que fa, y quina tristesa per tot arreu...
Y jo tenir qu' estar aquí postrada fins que Deu tin-
gui á bé cridarme... Per xó no patiré molt temps, no.
M' ho sento aquí dintre... la tísis va fent son curs.
Hi ha cops que m' also del silló perque no puch res-
pirar y una forsa casi irresistible está á punt de fer-
me obrí el balcó perque mos pulmons puguin aspirar
tot l' ayre que necessitan... Altras vegadas evocant
recorts ja passats, se m' oprimeix el cor... se 'm núa
la gola y/. ploro... ploro... ¡Com no, si are en la so-
letat en que 'm trobo, no puch menos que recordar
el mal que inconscientment he causat!...

Mes ¿que havia de fer? Jo que per prou hermosa
'm tenia, no mes me faltaba qu' aquell aixám d' ado-
radores m' halaguessin ab sas paraulas... ¡Angelical!
¡hermosa! ¡divina!... ¿Quina dona als disset anys
sent aquestas paraulas y s' absté de coquetejar?

...Y sortí un jove que 'm volía... y per ell sol que
'm volía... Ja va agradarme, ja; per' xó al veure ell
que no 'l desesperansava, va atrevirse á demanarme.
Era alt, si no guapo, excessivament simpátich, pero
sério, molt sério, no s' avenia ab el meu caracter
alegre y bulliciós. Ell desitjava tenirme sola, allun-
yada de tothom... dels imprudents que 'm feyan riu-
rer... ¡Volia estimarme, lliure de destorbs... sempre
á solas! Y no va agradarme alló. Jo 'm dalia per fre-
cuentar las reuniones en las que se 'm admirava; vo-
lia exhibirme; no m' acontentava en qu' ell sol m'
adulés; desitjava ser admirada per molts, com ho
havia sigut sempre. Al volguer que deixés aquella
cort d' adoradores vaig trobarme lligada; res vaig
trobar mes fácil perque 'm deixés, que mostrarme
cada dia mes indiferent á sas promesas amorosas.
¡Prou va costarme! va dirme no se cuantas cosas,
va plorar (Deu sab lo que patia jo per reprimir la
passió de riure que 'm vá agafar al veure las prime-
ras llágrimas d' un home!...) ¡Fins va amenassarme
dihent que 'm mataria ans qu' un altre home fos el
meu marit... Al fi vá despedirse.... Allavoras vaig
respirar ab mes forsa. ¡Ja era lliure! May he trobat
tan hermosa la llibertat com aquell dia!...

Desde allavoras vaig torná á ser lo qu' avans era,
la reyna de cuantas reuniones frecuentava, la flor que
mes papallons desitjavan besar... la joguina mes an-
helada d' aquells noys... ¡Y després de ser trossejada
per ells mateixos, m' escarniren sens compassió, no
recordant que, cega, havia servit per satisfacer sa va-
nitat de galantejadors!...

Els efectes de tanta disbauxa no tardaren en pre-
sentarse; la terrible enfermetat que s' ha apoderat
de mí aná minvant els atractius pels quals se m' ado-
rava, y ben promte vaig compendre que ja no ser-

via per satisfer las innobles passions d' aquells estúpits!..,

¡Si jo hagués estimat sols á aquell home!... Pero no, allavoras tampoch ho hauria sigut de ditxosa, are si que ho fora. ¡Quina sort si are pogués tenirlo aquí!... El fret que s' ha apoderat de mon cos ¡que de pressa minvaria ab l' escalf de sos petons! L' opressió que sento en el cor ¡com se fondria si pogués esclatá ab un *¡te estimo!*; la tristesa que sempre m' acompanya ¡com se dissiparia si *ell* murmurés acariciantme: *¡Soch teu!* ¡Si pogués enllassarli mos braços al coll... las pocas forsas que 'm restan las emplearia en apretarlo fort, ben fort contra mi y veuria sos ulls com se fixan en els meus, y contemplaria com sos llavis séchs pel desitj tremolarian bo y dirigintme paraulas totas plens de tendrors, y sentiria com el seu cor bategaria sobre 'l meu á impuls de la nostra... passió y... ¡y ja no 'm moriria allavoras, no, porque tindria lo que necessito, lo que 'm fa falta, lo que mes voldria... ¡*¡EUU!*

JOAN VICÉNS.

EL BOSCH

« Som els palaus de l' estiu »
« som els que 'l goig protegim »

ANGEL MONTANYA

—El bosch!... el bosch! Ja no hi vull tornar may més al bosch..... may! No vull sentirlo més el gorgoteig de l' aygua enjoguessada regalimant de la font... no vull sentirlo may més ¡que ploro recordantlo!

—¡Mare meva, desde 'l cel ampareume! El bosch, la soletat en tenen la culpa... *EUU* y jo, mare, tots dos la plorém la nostra desgràcia... ¡Oh Deu meu!... El bosch estava tan quiet, bronzia tan suau. Ens trobavam tan aprop l' un de l' altre que... jo sentia bategar son cor y ell el meu... ¡Quin benestar hi feya allí! Els aucells cantavan somniosament en mitj la soletat; el sol se filtrava vaporós entre 'l brancam atapat dels pins; las remors melangiosas del vent arribavan á mas orelles entendrintme..... Tot ens convidava á unirnos ab una abraçada ben estreta; tot feya glatir nostres cors presos de l' amor més dols! ¡Mare meva, aixugeu las meas llágrimas! ¡Per un moment de felicitat cuantas penas segueixen á la vida!

—No, no... deixeu-me!... No vos la vull contar més la meva desgràcia, deixeu-me!..... No hi vull pensar més ab el bosch, que ploro recordantlo! Estava tan quiet, bronzia tan suau!... ¡Oh!... ¡Mare del meu cor, si fossiu al mon, vos m' aconsolariau! Ara no més la Verge del Remey m' aconsola cuan reso, plorant agnollat á sos peus, ficsa la mirada en sos ulls blaus y tristos. Y allí prego porque s' aixuguin el meus ulls y 's ressequin las meas entranyas; no vull tenir cap fillet, cap... Hi vaig cada tarde á resar á la capelleta de la Verge del Remey. Está ben lluny, ben lluny del bosch y 'l terrabastall atronador de las ayguas de la cascata que s' estima per allá prop, ofega tots els sorolls... Y allí no hi sento el bronzir del bosch;

ni 'l bategar del seu cor; ni els singlots del meus plors me sento... Y la Verge m' aconsola mentres jo juro no tornahi may més al bosch..... may més!—

En aquell moment el bosch es vá estremir repentin l' eco de mil riallas sarcásticas. Entre sos murmuris semblava endevinarshi son cant etern:

« Som els palaus de l' estiu »
« som els que 'l goig protegim. »

JOAN OLLER Y RABASSA.

CANSÓ DE NOVEMBRE

Las fullas son corsecadas,
las fullas s' en van, s' en van...
¡deixém que caygan plegadas,
si fujen bé tornarán!

I

Al compás d' humil esquella
l' últim solch obra la rella
y entre boyra 'l sol se pon;
torcent l' arbre qu' espampola
tot fent via 'l vent udola
com cantantli la non-non.

II

Mentre aqui la boyra plora
¿que deu fer allá en tal hora
tremolant sota un terrós
la lleyor de la víola...
la cigala muda y sola...
la formiga en trist repós?

III

Presoners de la invernada
la cigala endormiscada,
la formiga y la llevor,
¿no repassan aquells dies
de perfums y d' armonias,
de cantars, y sol y amor?

IV

Recordém també com ellas
aquells camps plens de rosellas
hont corriam tant temps há;
¡pobras flors qu' hem arrencadas!
son ben mortas y esfulladas,
mes l' any nou las tornarà.

V

Amor méu, mentres tot calla
y ab la boyra per mortalla
tanta fulla al olvit va,
sota 'l camp que l' ayre gela
la llevor, furgant, s' arrela
per donarte flors demá.

Las fullas son corsecadas,
las fullas s' en van, s' en van...
¡Deixémlas partir plegadas,
si fujen bé tornarán!

APALES MESTRES

L' ARRIVADA

Intima.

Despres de dos mesos de migrarme, anyorante á cada moment, pensant en tu, nit y dia, vejent la teva imatge per tot hont ficava mos ulls, t' he vist avuy á la vila; mes hermosa que may, t' he vist.... y mes m' hauria valgut no haberte vist, que no hauria sofert el desengany qu' he sofert, el mes terrible de la meva vida. En tot aquet temps que has estat fora respirant els purs ayres de montanya, en tot aquet temps de trista auséncia, en aquestos dos mesos que per mí han sigut dos sigles, s' ha apoderat de mon cos una terrible malaltia produhida per aquest migrament y per aquesta anyoransa. De tal manera s' han fós mas carns, de tal manera s' han decandit mas forsas, que avuy ja no soch res de lo que un temps vaig esser.

Durant la teva auséncia, y á prech de personas que s' hi han interessat, he rebut la visita de váris metjes, quins receptantme xarops y potingas, crech que han conseguit desballestar mes el meu cos débil.

Y are reflexionatho, ho trobo molt natural, perque, ¡que saben els metjes d' aquestas cosas!

Per xó t' esperava ab verdader desitj; te volia veurer perque t' anyorava, perque anyorava aquells ditxosos temps passats en la teva companyia...

Y avuy al véuret, al contemplar el teu rostre cambiat pels colors que li han donat aquells ayres de montanya, t' anava á parlar, mes de sopte he retrocedit al notar que baixavas el cap, com si no 'm volguessis véurer, com si 't repugnés el meu rostre esgroguehit per la malaltia, com si de mí ja no t' en recordessis....

¡Tant que jo hi pensava en tú!; ¡tant qu' esperava poderte parlar!, qu' els teus ulls em miressin com m' havian mirat avans, y, ¡vés lo que son las cosas!... fins m' havia cregut que ab la teva arribada jo 'm posaria sá y bó!...

Y are que veig clarament que de mí no vols recordárten, are que veig que de la teva boca no volen sortir aquellas paraulas que ab tant desitj jo esperava, m' entristeixo encare més, y no estimo pas la vida com estimava avans.... ¡La vida! ¡qu' es la vida sense tú!.... Ben clar t' ho diu lo qu' estich passant are. Vares ausentarte de la vila, jo vareig enmalaltirme pensant sempre en tú, proba evident de que per mí, sense tú, no hi ha tal vida. Per xó al trobarte á la vila, notant que baixavas el cap per no véurem, vejent que t' apartavas de mí ab aquell ayre de indiferéncia, he sofert el desengany més terrible; per xó m' hauria valgut més que haguessis aplassat la teva arribada tan sols per dos mesos més... ¡Allavors, si m' haguessis volgut veurer haurias hagut de venir prop. del sepulcre, hont tal vegada haurias tingut més compassió, resantme un Pare-nostre.....

FRANCESCH COLOMER.

NOSTRE EMBLEMA

Composició destinada á la Societat Coral la «Lira Martinense» de Sant Martí de Provensa's, pera esser cantada ab música de son aventatjat Mestre-director en Joseph Barberá.

Nostre emblema llorejada
aixequém;
y á son ombra els nostres cántichs
coroném.
Ostentémla triomfadora
sens descans;
perque enlayri y glorifiqui
nostres cants.

Art y Patria
fem sens treva
y á la lluyta
sempre atents;
no hi ha obstacles
que no 'ls vencin
nostres génits
prepotents.

Cantant sempre l' amor y la bellesa
aném fraternalment per totas parts
y baix la magestat de nostre emblema
ens convertim en eco de las arts.

Melodias
de la terra
que som vostre

porta-veu,
mentres quedi
un sol cantayre
gloria eterna
guanyaréu.

Nostre emblema florejada
aixequéu;
y á son ombra els nostres cántichs
coroném.
Ostentémla triomfadora
sens descans;
perque enlayri y glorifiqui
nostres cants.

JOAN REDONDO.

Es fer molt honor á la Vida temer la Mort.—
T. Jouffroy.

Cada recort tanca una tristesa.—*G. Tournade.*

Per' viurer no 's té may prou lloch; per' morir
sempre se 'n té prou.—*Alexandre Dumas (fill.)*

El temps passa, l' aygua rellisca, el cor oblida.—
Flaubert.

Com els bressols las tombas també tenen la seva
poesía.—*G. M. Valtour.*

Cuan els sacrificis son recompensats deixan d'
esser sacrificis.—*Alexandre Dumas (pare.)*

Desconfieu de la gent hábil; que oblida ab molta
facilitat lo ser gent honrada.—*T. Crepon.*

Ningú es pobre; tots tenim bens, ja que ningú 's
vendria ni las sevas mans ni la facultat de pensar
per tot l' or del mon. Convé, donchs, perque 'l capi-
tal que tenim dongui bon interés, sapiguerlo ben em-
plear.—*Adan Arga.*

La deshonra es una taca de tinta que may queda
neta.—*Adan Arga.*

Si las penas consumeixen, la vergonya mata.—
Adan Arga.

«Ta mirada tan dolça m' extassia,
m' enamora, 'm corprén...
Tú escampas un perfúm de poesia
que per cantarla 'm sento ja impotent.

Retrata una puresa immaculada
ton front blanch com la neu;
ton somriure es de verge enamorada
qu' encare no ha trobat l' ideal seu.

Tú vas pel mon com blanca papallona
buscant y triant flors.
No 't recordis, hermosa, de que ets dona
que patirias massa triant cors.

¡Que seria felis si pogués are
tornar á 'n els vint anys,
cuan dintre del meu pit no hi duya encare
aquesta munió de desenganyis!

Cuan tenia 'l cervell vibrant de vida
y plé de somnis bells,
y ma mirada viva y enardida
arreu llensava de l' amor destells.

Are, ja vell y trist, plorant anyoro
els felissos temps morts,
y trobantme tan sol, mentres me moro
arrossego un poema de recorts.

«Ta mirada tan dolça m' extassia,
m' enamora, 'm corprén...
Tú escampas un perfúm de poesia
que per cantarla 'm sento ja impotent.»

R. SURIÑACH SENTÍES

EL MAS PERDUT

*Composició llorejada en el Certamen de Sans
de 1899*

ansat y esdernegat el jay arriba
fins al cimall de la montanya aspriva
humits sos ulls pel devassall de plor;
endressa cel enllá trista mirada
y acota al pit sa testa venerada
llensant un plany que mitj parteix el cor.

Plany que 'l ressó tramet per la carena
que 'l sol esmortuït encar llumena

com la llántia tristoya 'l vell altar
mes, ningú 'l sent, que 's pert per las perxadadas;
que 'l serrador delmant á destralladas
en ple mitjorn enjoya ab son cantar.

Apar roure esbrancat per las centurias,
rey geganti que guarda las boscurias
y 'l pes feixuch dels anys lo fa atuhir;
servant dintre son pit, de jovenesa,
la flama del valor encara encesa
que per son front desert torna á lluhir.

Cayguda esquena avall la barretina,
á terra estès son ferm garrot d' alzina,
esglaya d' aguaytarlo, apar talment
desesperat trovayre sense lira,
qu' acaba son cantar y que sospira
guaytant fugi 'ls llores cap á ponent.

Jo 'l vaig sentir des dintre ma cabanya,
jo 'l vaig sentir al jay de la montanya
llensar al vent son plany esglayador;
y encara á mas orelles hi ressona
com cant de dol qu' embolcallat dins l' ona
envia una nineta al aymador.

—«L' escó payral m' embargan; avuy m' han tret de casa;
l' heréu fent de las sevas ha esmicolat el mas;
dintre la llar fumosa, del caliuheig la brasa
qu' encesa la mantinga ja hi mancará mon bras.

Mos nets tots ploriquejan bo y ajocats á l' era;
llur mare, la pobreta! desfeta en mar de dol;
y jo dalt d' eixa cima, propet ma hora darrera,
sense que ja m' encisin sas veus de rossinyol.

A la ciutat vol durme, mon fill, y l' anyoransa
corgelará ma vida qu' acaba per moments;
de refermarse encara diu ell que té esperança,
mes ay! ¿pro qué li 'n resta de mos vistosos béns?

Sols deute sobre deute que la vergonya esclata,
afronts per sa fillada que n' ha de gemegar;
á mi aquest cataclisme esferehidor me mata,
mos ulls seguit degotan, y... res! tich de plorar!

Cuánts y cuánts cops li deya:—Fillet, aquestas firas
acabarán la hisenda, el pes es molt feixuch;
si treballant la terra els camps ab goig no miras!...

mon cap temps ha plateja, soch massa vell, no puch.—

Pro cá! ni m' escoltava. Vestintse de las festas
marxava ab una colla d' hereus de cap de brot;
replenas las butxacas, s' enduya 'l gra y arestas
de la vistosa garba que li vaig dar per dot.

Bé prou se 'n plany y pena, s' aparta de ma vora;
té por de l' anatema que pesi sobre seu;
desesperat escòla sa juventut y plora,
en tant que mor de pena lo pobrissó cor meu.

Masia venerada, niuhet regaladíssim
de pau que 'l cor anyora, te donch l' ultim adéu;
el pas que só dat ara, que n' es, ay! d' amarguissim!
no 'l don ab tan mal ayre l' esdernagat roméu.

El cel vulga ampararme; s' acaba mon romiatje;
esplets que conreuhava, no os petjaré may més;
l' Estat ab sa potencia fins vol negarns l' estatje;
del Mas 'caba de treurens ab lleys que may só entés.

Maset, ¿podré mirarte? Pienas d' agrám las feixas,
anyorarán las horas que hi vaig passar sirgant;
pels pobres de rodalia bastavan prou mas deixas,
mes ara 'l pa que 'm manca l' hauré d' anar captant.

Aquest bastó d' alzina será, pel temps que 'm resta,
per resseguir vilatjes mon companyó fidel;
la musca barretina qu' encar cubreix ma testa
será 'l recort dolcíssim de lleys que 'ns doná 'l cel.

Y en jorns festius, á l' hora que 'l poble acut á missa,
de fora la porxada decrepít, me veurán;
de nits será ma jassa dels masos la pallissa...
ja 'ls pagaré ab rosaris l' almoyna que 'm farán.

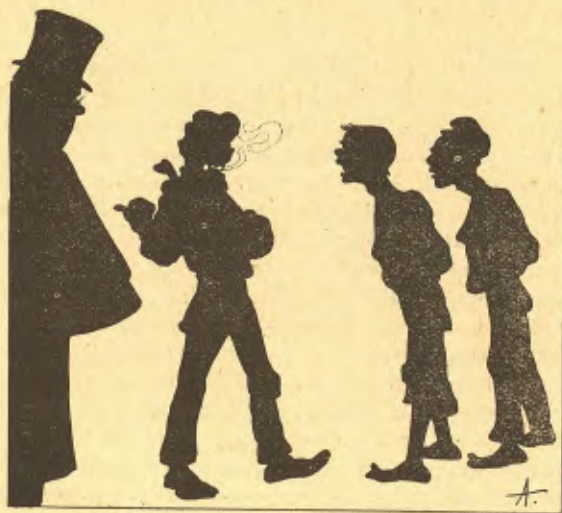
Oh Deu de cel y terra, vos prech donéu ajuda
als desvalguts que cauhen al pes d'un negre crim;
la generació d' ara s' os mostra corrompu'ta
y ab una xicha empenta redolará al abim.»—

Així acabá 'l vellet cuan fosquejava;
la campana del poble ja brandava
demanant als fidels una oració;
y engrapant el garrot, segat de camas,
s' endinzá pel aulet d' espessas ramas,
confonentse en el tou de la foscó.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

LA SETMANA FESTIVA

(per Argemí)

—D' hont vens Xarrapeta?

—Jo y aquet senyor SORTIM del LICEYO... y are vaig á avisar el NOSTRE cotxero.

—Ey, ey, qué volen vostés?

—Venim á buscar refugi entre 'ls congresistas... perque s' interessin per la instrucció.

—Bueno, els hi passaré 'l recado... cuan el Congrés s' hagi tancat.

L' arribada d' en Kruger á Marsella

ELL.—Minyóns no m' aixequen tant que aquell mister m' enforaria mes.

EL POBLE.—¡Que ,s mossegui 'ls punys! ¡VIVE LA REPUBLIQUE!

(i' entèn, la REPUBLIQUE FRANÇAISE)

Per anar bé, tots els toreros tindrian d' aprendre de gimnástica. Aixís podrian aumentar las sensacions del ESPECTACLE ab unas cuantas cabriolas... sense resultats fatals.

Jardins d' Espanya

(Exposició á ca 'n Parés de cuadros d' en Rusiñol).

Parlar dels cuadros d' en Santiago Rusiñol, implica, avants que tot, atreviment. Perqué se 'n necessita molt, pera exercir de crítich sense coneixer l' art sobre 'l que 's vol jutjar, puig no hi ha prou ab creure 's y fins ab sentirse artista, per parlar d' un art; cualsevol qu' aquest sia, es menester que s' hi entengui.

Y aquesta doctrina—contra la que oposan la séva alguns crítichs eunuchs y de mala fé—es la que sosté 'l poble; es la que viu en el cor de tota mare cuan ensenya á escombrar á la seva tilla perquè 'l dia de demá sia bona mestressa de sa casa; es la doctrina que 's desprén del aforisme popular: qui no sab olrá, no sap maná: y es, per tant, la certa, porque 'l poble, no hi donguém voltas, es el sabi per excelència.

Mes jo no soch jo per avuy. Las circunstancias m' obligan á parlar de lo que puch sentir per la poesia qu' enclou, pero que no entench malgrat mon desitj y mes estudis, y prego al lector que 'm perdont, sisquera porque trobi quelcom de bó en aquestas ratllas: el penediment; puig com diu en Carlyle «el penediment es la mes gran de las accions humanas.»

Es en Santiago Rusiñol una d' aquellas dobles personalitats, ó, mes ben dit, múltiples personalitats qu' acceptariam, si no estessim, com ho estém, convensuts de que aquesta divisió de falcutats es purament il·lusória. No, no existeixen génis exclusivament pintors, poétichs, músichs, científichs, militars, etc.. etc; no; el géní, es á dir l' intel·lecte gran es necessariament gran y al serho brilla potent, sia quin sia el ram á que dedica 'ls seus esforços. Las circunstancies—el destí dels poetas y filosóps—son las que 'l fan especial, mes si en lloch de presentarse tal com se presentan, ho fessin d' altre modu antitétich, el géní indiscutiblement mostraria la seva virtut ab la mateixa forsa en un art antitétich al que 's mostra. Napoleon fou un guerrer genial, pero d' haver viscut un ambient científich, hauria sigut un gran sabi, y si aquest ambient hagués sigut artístich, un artista. D' ell se 'n conservan frases y pensaments que son verdaders tractats de filosofia y verdaders poemas.

Y en Santiago Rusiñol pertany á 'n aquesta agrupació d' intel·lectes privilegiats. Sens dupte podrà no tenir l' empenta d' un Napoleon, d' un Shakespeare, d' un Velazquez, d' un Leibnitz y d' un Volta, pero es verdader intel·lecte y per lo tant es creador en cualsevol manifestació d' inteligencia humana que adapti.

Ni 'l poeta perjudica al pintor, ni 'l pintor exerceix influéncia quiscuna sobre 'l poeta; escriptor y pintor en Santiago Rusiñol es ell, porque pintor y poeta son un, él mateix, no son dos personalitats, ni tan sols dos facultats diferentas d' una sola personalitat.

Per xó en sos poemas, y en sas impresions escrites, com en sos poemas y en sas impresions pintadas, rellú un sol temperament, trist, mala't y póruch; rellú son ànima porque la mateixa ànima malalta, poruga y trista que ha sentit l' infinida tristesa de l' alegria que passa

ha sentit l' infinida tristesa—natural també—dels Jardins d' Espanya... qu' ell ha vist.

Exclusivament com obra pictórica res puch, ni vull dir, dels cuadros de llum. Per mi son bons, mes que bons, admirables, pero mon parer en aquet punt no val ni mes ni menos que la opinió d' un altre invitat cualsevol.

Are com á finalitat artística, ó mes clar, com á fi moral que persegueix, si vull dir y no sols dir sino també combatre 'l.

En Rusiñol es un degenerat. Gastat y malalt, sense salut no pot concebir poemas sumptuosos. Com l' icterich tot ho ven groch, aixis l' home que careix de salut tot ho ha de veurer malalt y trist. En Santiago enfront d' un pahissatge mut, no hi sent l' infinida melodia del augúst silenci de la naturalesa, hi sent el silenci de la mort, pero no el benefactor silenci de la naturalesa endormida per desvetllar mes fresca y ufanosa. Els personatges de las obras literarias d' en Rusiñol son humans... pero anémichs, careixen d' aquellas cualitats reveladoras del temperament fort, sanitó's y rublert de vida... qu' hauria d' esser l' únich ideal perseguit pels artistas d' avuy.

Producte de la agitació constant, tal volta producte de condicions morals mes perniciosas, lo cert es que l' home degenera; sembla que vulga convertirse en un esperit mes gran del qu' are es, per esser clos en una presó mes petita.

Y de la degeneració ó la desaparició no hi va mes qu' un pas. Darwin al descubrir la lluyta per l' existencia de las especies, el precisá. L' home civilisat acabaria per morir destrossat pel selvatge fort y robust del desert. L' historia 'ns en dona un exemple: la cayguda del Imperi romá.

Se 'm dirá, y no sense rahó, que d' aixó en Rusiñol no 'n te la culpa; qu' ell se limita á fer art y que ha de ferlo tal com el sent; pero no es difícil respondre que, essent l' amor al Progrés el que deu regir el veritable Art y 'l cor, per lo tant, del verdader artista, aquet no deuria ferne mentres no pogués reflectir un temperament sá y grandió's; si se sent pobre d' esperit guardis intimament la seva pobresa, pero may la manifesti, al menys si per predisposició patológica 'l publich está inclinat á seguirlo. Fent art d' aquesta manera aném á la ruina ¿Y aquesta finalitat no es immoral y per lo tant contrária al art?—X.

À UNA MALALTA

S' han esblaymat las rosas de tas galtas
al veurer la Tardor tan á la vora
y has prés el color fret de las malaltas,
el to que prén el camp cuan l' estiu plora.

Cuan veus passar las orenetas altas
que fugen mar enfora, mar enfora,
s' obra ton llabi y un moment t' exaltas
ab un somriure trist que prompte mora.

Cuan torni somrihent la Primavera,
ellas vindrán y cantarán la vida
d' un cap al altre de l' inmensa plana.

Y tu, pobreta... en el balcó, arraulida,
contemplarás malalta y entristida
com niuhen sota l' alta barbacana.

JOAN PUIG Y FERRATER.

APUNTES HISTÓRICS

Detall del sepulcre de Ramon Berenguer III el Gran, en el Monastir de Ripoll.

Moneda de l'època de Ramon Berenguer III.

BRINS Y BROTS

Versos de P. Badia y Homs.

Ab el present volùm revela son autor condicions gens despreciables pel contrèu de la poesia, puig versifica regularment y ab certa-facilitat. Diuhen qu' es jove, per lo tant ha de sebrer que li cal estudiar els bons mestres y cercar un istil pròpi. No basta sapiguer fer versos; ha de procurar fer poesia, qu' es lo que 's pot oferir en temps de juvenesa.

Algunas composicions estotja 'l volùm que son acceptables, mes també 'n conté de ben esquivadas que l' autor podia considerar com ensajos y per tant excluirias del llibre que per xó no deixa de oferir certs atractius que fan esperar quelcóm més d' en Badia y Homs. Donemli l' encaixada y l' enhorabona pel seu primer treball al poeta en embrió que sens dupte més endevant aplaudirém sens reserves ni *distingos*.

B. P.

També havém rebut un exemplar del xistós passatemps cómic-líric original la lletra de nostre constant colaborador en Joseph Asmarats, y la música de D. Amadeu Cristiá, *A cal pintor*, estrenat ab gran éxit en el teatro Zorrilla de Gracia la nit del 11 del present mes.

ARXIVER.

Entre amichs:

—Y es de debó que no vols casarte?

—No, noy; per una particularitat del meu caràcter; ja sabs que no puch sofrir que ningú dintre casa 'm contradigui... Ja 'm basto jo per' ferme enfadar á mi mateix.

*

En una festa de beneficencia, una senyoreta molt remaca, tota vestida de blanch, passa per las filas de la concurrència ab una safata, demanant pe 'ls pobres.

Dos joves entenimentats després de contemplarla, diuhen.

—Quina xicota més preciosa!—exclama un d' ells.

—Fuig home, fuig, afegeix l' altre; aixó es escandalós.

—¿Per qué?

—Perque tots els que tirin una moneda á la safata ho farán més per la cara de la xicota que per amor als pobres.

*

Una frase hermosa de Rossini.

Eran al coméns del regnat de Lluís Felip, de Fransa.

L' autor de *Guillerm Tell*, s' entera de que Donizetti, el jove (alashoras) compositor, está ofegat de deutes, y que 'ls acreedors s' han apoderat y venut els seus quatre mobles. El pobre Donizetti ab tal motiu, se veu obligat á cercar un refugi sigui allá hont sigui.

—¡Els imbécils, els bárbaros!...—exclama Rossini. — Han plomat un rossinyol.

*

«Creyeume, amichs:—deya un voluptuós ja tip dels cambis dels esplendors del mon.—La roda de la Fortuna es un instrument de suplici.»

PRIMER CERTAMEN LITERARI-MUSICAL de CATALUNYA ARTISTICA

Aquest il·lustrat setmanari, convida á tots els conreuhadors de nostra Literatura regional y als del art de la Música, á pendrer part en la festa poética y lírica, cual día y lloch se farán públichs ab la deguda anticipació, devent ajustarse tots cuants vulgan concórrehi, al següent

CARTELL

- I. **Flor natural**, premi anomenat d' *honor y cortesia* que donará al guanyador el dret d' elegir *Reyna de la Festa*. S' adjudicarà al poeta que ab més inspiració descriga un tema amorós ó enaltint la Naturallesa.
- II. **Objecte d' art**, l' ofereix el distingit literat D. ALFONS M.ª PARÉS, á la poesia que canti *L' amor á la Pátria*.
- III. **Duas centas pessetas**, ofertas per *Un devot de la Literatura de la nostra terra* á la millor noveleta de costúms catalanas.
- IV. **Objecte artístich**, que dona D. JAUME TRILLA al autor que descriga ab més acert, en vers ó en prosa, humorísticament ó sério, un fet relacionat ab la invenció del relotje.
- V. **Una ploma de plata**, oferta pe 'l conegut autor dramátich D. JOSEPH NOGUÉ Y ROCA al millor dramet ó comedia en un acte, de costúms barceloninas.
- VI. **Objecte d' art**, que ofereix D. RAFEL ALBAREDA, al poeta que canti els benfets de la *Caritat*.
- VII. **Artística esculptura**, oferta per la SRA. VIUDA DE REIXACH, representant *Lo pelegrinet de Sta. Teresa*, estátua inspirada en una composició de Mossen Jacinto Verdaguer, al autor de la millor poesia religiosa ó moral.
- VIII. **Objecte artístich pera escriptori**, l' ofereixen els SRS. VIDAL GERMÁNS, al millor cuadro en prosa sobre costúms de montanya.
- IX. **Una acuarela**, que donará el conegut dibuixant SR. ARGEMÍ, original del mateix, al autor de la millor poesia ó arteiet festiu.
- X. **Objecte d' art**, ofert per la SRA. VIUDA DE D. JOAN CORREA á la més inspirada poesia de tema lliure.
- XI. **Un joch d' escriptori**, que ofereix l' acreditada casa LA UNIÓ FABRIL Y COMERCIAL, d' aquesta ciutat, al autor de la millor Memoria que descriga la «*Importància que té la informació comercial, necessitat que de la mateixa tenen els comerciants y beneficis que 'ls hi reporta.*»
- XII. **Col·lecció de sas obras ricament encuadernada**, la ofereix el conegut autor dramátich D. MANEL ROVIRA Y SERRA al millor monòlech teatral, sério ó festiu, en prosa.
- XIII. **Un pensament de plata**, ofert per D. SALVADOR MILLET, al autor del millor Epitalami jocós.
- XIV. **Objecte d' art**, ofert per D. J. SOLÉ Y VALLS, al millor estudi en prosa sobre 'l teatro catalá, sos beneficis, sa importància y sa utilitat dintre de nostras costúms.
- XV. **Objecte d' art**, s' adjudicarà al autor que ab més inventiva y bona sombra fassi un estudi de las ideyas modernistas exageradas, de manera que resulti una sátira contra 'ls prossélits d' aquella escola. Aquet tema podrá tractarse en prosa ó en vers, més preferentment en prosa.
- XVI. «**Mallorca cristiana**,» la monumental obra del Mestre en Gay Saber, D. *Damas Calvet*; que ofereix UNA SENYORA RIPOLLESA (L. D.) al autor de la millor col·lecció de tradicions referents á la comarca d' hont es filla y de la vehina Vall de Ribas.
- XVII. **Un tamborino ampordanés**, ofert per l' establiment de Música de D. JOAN AYNÉ, s' adjudicarà al autor de la millor *Sardana* pera piano.
- XVIII. **Un exemplar de la partitura**, (cant y piano) *CRÉPUSCUL DELS DEUS* que forma part de la tetralogia de **WAGNER**; la ofereix l' establiment musical de D. RAFAEL GUARDIA, á la millor *FANTASIA* pera piano, desenrotllada sobre un motiu popular catalá.
- XIX. **Un luxós instrument de corda**, ofert pe 'ls SRS. RIBAS Y ESTRADÉ, successors de la casa **V. de HAAS**, á la més inspirada *MELODIA de SALÓ*, pera cant y piano, de caràcter catalá.

CONDICIONS

- 1.ª Tots els treballs haurán d' esser inédits y escrits en catalá, escepte els que obtin al premi XI que podrá esserho indistintament en las dugas llenguas, catalana ó castellana.
 - 2.ª Els treballs podrán dirigirse al Secretari del Jurat Calificador, D. Antón Busquets y Punset, (Redacció de *Catalunya Artística*, Raurich 20, principal,) avans del dia 15 de Janer de 1901 en la forma que s' acostuma.
 - 3.ª El Jurat concedirá els accéssits y mencions honoríficas que cregui convenient.
 - 4.ª No s' entregarán els premis sino als autors que 'ls hagin guanyat ó á persona degudament autorisada per ells.
 - 5.ª La Revista ilustrada *Catalunya Artística*, organísadora del Certámen, se reserva la propietat de las obras premiadas per terme d' un any á comptar desde 'l dia de la festa.
- CONSTITUHIRÁN EL JURAT CALIFICADOR: *De la part literaria*: els Srs. D. J. Ayné Rabell, D. Antoni Borí y Fontestá, D. Manel Rovira y Serra, y D. Antón Busquets y Punset, Secretari.
De la part musical: els Mtres. D. Francisco Sanchez Gavagnach, D. Joseph Ribera y D. Cándido Candi.

BARCELONA

Romea.—Prometiam en nostre darrer número ocuparnos de la joguina còmica en tres actes *Los dos Cunills*, y aném á ferho.

L' arreglo d' aquesta obreta fet per en Frederich Fuentes (fill) directament d' un' obra francesa, no es, com alguns han vingut á suposar, extret ni molt menos de la comedia castellana *Durand y Durand*. Qui pensi aixó que porti els dos exemplars y que cotegi, que no perque dos personatjes se dignin el mateix apellido y per tal motiu donguin lloch á un seguit de *quid-pro-quos*, (qu' es lo que passa en abduas comedias) l' una té d' assemblarse á l' altra.

Deixant aixó apuntat sols debém dir que la joguina d' en Fuentes, *Los dos Cunills*, per mes que fassi riurer tanca la seva fábula sèria, y fins moral. Plena d' incidents, pe 'ls que passen alguns personatges que intervenen en l' acció, el públich, si us plau per forsa, esclafeix la rialla á cada dos per tres. Sobretot hi ha una cosa recomenable, y es, que á pesar d' esser l' assumpto un bon xich relliscós no s' hi escoltan paraulas groixudas, d' aquèllas graponeras que certs autors tenen sempre á má pera desvetllar l' instint maligne de una part malejada del públich.

Que l' obra no té cos sòlit, es ben clar, y fins es natural. ¿Per que ha de tenirne un passatemps aixerit, quin únich objecte es fer riurer? Aixó de la consistència pot anarse á buscar en comedias que pretenguin tancar una téssis ó desenrotllar un estudi psicológich, pero tonto seria aquell autor que, propo-santse únicament fer riurer al públich oferintli un seguit d' escenas de saynet, tingués la pretensió de promoure la rialla per medi de sermons morals encarcerats y prédicas sèrias per l' istil de las que etgegan á sos fills certs pares que volen sentar plasa de homes rígits... y no deixan de frecuentar el foyer de l' Eden.

¿Cumpleix l' objecte l' obreta d' en Fuentes, de fer riurer? Donchs es l' écsit que ha volgut trobar l' autor. ¿L' ha obtingut la joguina? Si. Are altres qu' escriguin obras enlayradas, per ells han de guardarse las deixuplinas de la crítica refinada y observadora. May per una producció com *Los dos Cunills*, de quina, comensa per dir l' autor, que no es mes que una *joguina còmica en tres actes*.

En la interpretació de l' obra van distingirse las senyoras Monner y Clemente y els senyors Goula, Capdevila, Fuentes (pare) y Manso.

* *

La reproducció de la celebrada comedieta *Els amichs portan fatichs*, que tingué lloch el passat di-jous, va demostrar clarament que las obras de veritable éxit sempre produheixen el mateix bon efecte. El públich que assistí á la representació no pará ni un sol moment de riurer, essent com en la anterior temporada celebrats els molts xistes y las situacions que determinaren alashoras que l' obreta 's fés tan agradable. La novetat de la nit consistia en un cambi de paper; el de la bellugadissa *Paulina*, estrenat per la senyora Delhom, y are encarregat á la senyoreta Verdier. Aquesta novella actriu, ab tot y fer cuant li fou possible, ens feu anyorar á la primera. Ab franquesa.

* *

Dilluns vinent tindrà lloch l' estreno de *El sí de las noyas*.

Hem notat que ja no s' anuncia ni en cartells ni en diaris, *La flor del camp*, drama de D. Pere A. Torres. ¿*Quare causa?*

Novedats.—El saynet del senyor Ramon Vidales, *En Pau de la gralla ó la festa major de la vila*, estrenat darrerament en aquet teatro, es un cuadro animat, ab molt color local, encare que un xich pobre d' assumpto; tipos trets del natural, llenguatge gráfich; aquestas cualitats campejan en la nova obreta, mes tota plegada la trobém bastant diluhida, un si es no es de dimensions desproporcionadas si 's te en compte la seva trama menuda, millor dit, ens sembla l' assumpto més propi pera un article literari que per una producció pera 'l teatro. El teatro no admet bocetos, sino obras de cos enter; y 'l nou saynet es més aviat un cuadro pera periódich que una obra entera teatral, perque en certs passatges li falta mohiment y algunas escenas resultan ensopidoras.

De totas maneras *En Pau de la gralla*, ab tot y els seus lunars, es una obreta que s' escolta ab cert agrado. Aixís ho demostrá 'l públich la nit del estreno aplaudint al autor y als intérpretes Sra. Pallardó y Srta. Bozzo; Sr. Borrás (J.) Daroqui, Vinyas, Guittart, Gimenez y Bozzo.

* *

Avuy tindrà lloch l' estreno del drama de l' Ignasi Iglesias, *La mare eterna*.

Ja 'n parlarém.

CLAR Y NET

* *

La companyia que dirigeix el primer actor don Frederich G. Parreño posá en escena el passat diumenge á la tarde en el teatro de *La familiar obrera*, de Sans, el magnífich drama d' en Guimerá traduhit per Echeagaray, *Tierra baja*, y la xistosa comedieta *Els amichs portan fatichs*.

El conjunt d' execució vá satisfer moltíssim al públich, distingintse en primer terme el Sr. Parreño qui en el difícil paper de *Menelich* ens demostrá estar possehit del seu treball, ja que representá l' es-querp personatge admirablement.

En la interpretació de la pessa sobressortiren d' una manera especial els actors Rubio, Guilemany y

Barbosa, promovent constantment la rialla del auditori.

*
**

A la nit, la mateixa companyia repetí la funció en el teatro Principal, de Gracia, quin públich vá escoltar comós la *Tierra baja*, y rigué 'ls molts xistes de la comedieta *Els amichs portan fatichs*.

*
**

Pera avuy s' anuncia en el própi teatro l' interessant drama de Dicenta, *El señor feudal*, y la bonica comedieta *Que no s' enteri 'l marit*; y pe 'l vinent diumenge el drama del malaguanyat Vidal y Valenciano, *El cuchillo de plata*.

MATARÓ

El passat dissapte en el teatro de la Nova Constancia, hi treballá una companyia dirigida pels primers actors Srs. Pigrau y Fages, que posaren en escena el drama *De mala raza*, obtinguent aplausos.

En el Ateneu de la classe obrera, la companyia del Sr. Labastida representá el drama *Los pilletes*. Morts, robos, xoch de trens... una desfeta d' escenas espatarrants. Dissapte que vé se posará en escena 'l drama *Los amants de Teruel*.

En el Cassino Fenix, el diumenge á la tarde 's representaren las sarsueletas *La mascarita*, *Como está la Sociedad* y *La Viejecita*. Com á desempenyo, la primera obreta res deixá que desitjar. En la segona 's distingiren las Sras. Perejamo y Gomez y el Sr. Herrera: l' artista que feya 'l gitano, semblava qu' estigués espantat, y no va convencer á ningú de que fos un gitano. En la interpretació de *La Viejecita*, tothom vá sortirne ayrós; es l' obra que treuhen millor; sobre tot els coros d' homes y la orquesta.

Masnou

En el teatro Circo d' aquesta població, la companyia dramática que hi actua, posá en escena el drama del immortal autor D. Lluís Mariano de Larra, *Estudio del natural ó Las consecuencias del juego*, distingintse en son desempenyo las Sras. Alentorn y Castilla y els Srs. Garcia, Arraut y Caralt.

Com á fi de festa 's representá la comedieta de D. Francisco Casanovas, ¡*L' Infanticidi!*

El diumenge passat, en la lluhida Societat *Jockey-Club*, vá representarshi el drama d' Echegaray *El*

gran galeoto, que obtingué un conjunt d' execució molt acceptable, tant es aixis que 'l públich aplaudi de debó á sos intérpretes Sras. Candelarese y Mayorga. y als Srs. Fernández, Marqués, Yebra y Vilaplana (J.)

Diumenge vinent tindrà lloch una funció bilingüe, composta de la comedia *Qui més busca*, y del joguet cómic *Las dos joyas de la casa*.

—En el *Centro Lliberal-Monárquich del seté districte*, instalat en el teatro *Lópe de Vega*, el cuadro de companyia posá en escena *El gran galeoto*, distingintse en son desempenyo las Sras. Castillo y Font y els Srs. Furquet, Galvez, Izquierdo y Fonfria.

Pera 'l dissapte que vé, s' anuncia 'l benefici de la Sra. Castillo (Elionor) ab el popular melodrama *El registro de la policia*. Per deferéncia á la beneficiada, el conegut actor D. Enrich Borrás representarà el monólech d' en Guimerá, *Mestre Olaguer*.

El punt negre dels grans homes.

Regularment tots els besats per la inspiració y la sabiesa, han sigut víctimas, en el mon, de la miséria, tant avuy com en las edats antigas. La miséria, aquet butxi del valer dels grans homes no 'ls ha respectat may, ans pe 'l contrari els ha aclaparat y reduhit á la desgrácia.

Citémne algúns com exemple.

El gran Homero, vá viurer durant un llarch inter-val de sa vida, de las almoynas que rebia.

Camoens vá morirse un día al mitj del carçer, defallit de gana.

Tasso, no podia escriurer sempre que 'n sentia ganas, á la nit per no tenir llum.

El nostre Cervantes va viurer bastant miserable sempre, y morí més indigent encare.

Ariosto 's queixava de no possehir mes que una capa, tan estripada, que li era impossible al hivern resguardarshi del fret.

Milton, vá véndrers el seu *Paradis perdut* per 10 guineas.

Corneille á l' hora de la mort no tenia caldo á casa seva.

Isop visqué en l' esclavitut y morí estimbat en Délfos.

PERE D' ARBUÉS.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, cuals donatius no podran excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se 'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 24'60 ptas.

(*Continua oberta la suscripció.*)

*

La comedia *La germana gran*, s' entregará encuadrada á tots els que presentin en l' Administració de *Catalunya Artística*, els folletins en bon estat, y mitjansant l' import de 10 céntims.

*

En el número vinent comensarém á publicar una col·lecció de *Corrandas populars*, de las que 's cantan en las diferents encontradas de Catalunya, recullidas y anotadas pel conegut folk-lorista General Ginestá Punset.

Creyém que la recopilació de aquestas cansóns purament de la nostra terra, la veuran ab gust nostres volguts llegidors.

*

Havém rebut ja bastants pléchs destinats á nostre *Certámen Literari-Musical*.

En el vinent número comensarém á publicar els tituls y lemas de las composicions rebudas.

També se 'ns ha ofert, un cop publicat el *Cartell*, algún altre premi que tal vegada 'ns obligui á fer un suplement. Si els temas ens agradan y trobém que son dignes de que s' hi treballi, potser ens hi decidim; d' altra manera no.

Estudiarém lo que sigui més d' utilitat y conveniencia.

*

Doném las gracias á la premsa que ha reproduhit ó parlat del *Cartell* de nostre *Certámen Literari-Musical*, porque ab una complascéncia que tan poch costa de demostrar, ens ha fet formar bon concepte de sos sentiments respecte á la propagació de las lletres y de las arts.

Lo que si sentim moltíssim, y més que per nosaltres, per ells mateixos, es la indiferéncia ab que ho han vist alguns periódichs locals, gayre bé els que en moltes ocasións fan gala de son bon gust literari y 's tenen per regeneradors de lo insustancial. Aquestes n' obstant, deixan de fer públich un convit poétich y ocupan tres columnas ressenyant las *corridas* de to-

ros de las dugas plassas que, per vergonya de Catalunya, consentim á Barcelona.

Y es que las ressenyas del *espectacle nacional* produheixen una colla de pessas de cinch céntims y un Certámen literari no dona mes que unas quantas fullas de llorer. Ells deurán dirse:—Es més nutritiva la carn del estofat que l' amaniment. D' aquet se 'n pot prescindir.—

*

Tenim especial gust en fer constar que la distingida professora de piano, Srta. Mas, de quina publicárem son retrato en el passat número, vá ingresar l' any 1894 com alumna en la Escola Municipal de Música, continuanthi fins á obtenir el títol de mestra que ha guanyat ab motiu dels exámens verificats darrerament en dit centro d' ensenyansa.

*

Com nosaltres fórem també dels que— com tota la premsa—várem donar compte de la mort del director de la Capella russa Slaviansky d' Agrenieff, sentintho de debó, are que resulta que 'l notable músich se troba bó y sá, ho fém públich, alegrantnos de que fós un *cantard*, ó una mala inteligencia per part del primer periódich de Barcelona que esbombá la noticia.

*

Dos avestrussos, un mascle y una femella, que 's troban en la col·lecció zoológica del Parch, están en vías de formar una familia.

¡Deu meu, y pensar que d' avestrussos en sobran tants en aquet mon!.....

*

Ha visitat nostra Redacció el primer número del butlletí mensual, *La Universitat Catalana*, portaveu dels escolars d' aquesta regió.

Corresponém gustosos al cambi y li desitgem llarga vida.

NOSTRE FOLLETÍ

Ab el número d' avuy, repartim á nostres favoreixedors

VUYT PLANAS

del popularíssim drama en tres actes

Lo full de paper

un dels millors de nostre repertori catalá, (cual primera edició está *agotada*) original del celebrat autor

D. Pere Anton Torres

de quina ploma n' han sortit magníficas produccions escénicas, tals com *La clau de casa*, *Mestre Feliu*, *L' hereu Jordi*, *La llántia de plata*, y altrás, alguna de las quals també publicarem mes endavant, alter-nadas ab moltes mes que n' tenim en cartera, tant dramáticas com literárias.

UNA VISITA

XARADA

- Deu la guard ¿com están?
—Be; ja ho pot veure.
- Y 'l seu papá esta bé?
—Molt bé per are.
- Com no fa molt van dirme que tenia...
—Rè; una petita *gástriga*.
- Donchs mirin; els hi porto aquesta invitació y uns cuants programás per si acás tenen gust el dia quinze de venir al Cassino.
—Ah, si, si, vaja...
- ¿y que fan?
—Miri, veu; el benefici d' un servidor.
—Caramba; un *hu-dos* escrit seu?
—Si; l' han de veure que 'ls agradará molt.
—Y que hi treballa vosté, també?
—Ja ho crech; hi faig el tio de dugas senyoretas molt *dos-cuarta*.
- Si, si que hi anirém ¿oy *dugas-dugas*?
—Pues no faltava mes; ¿sab que m' agrada el veurel treballá á vosté...
—De veras?
—Oh sí; sempre 'ns ho diu que li fa gracia; á nosaltres també; no 'ns cansariam pas may de véurel á dalt de las taulas.
- Donchs, are cuan me vegin en las escenas *tot* molt mes encare els agradaré.
—Si?... ay, ja voldria que fos el dia aquell.
—Oh si; que tarda.
- Y ab la invitació aquesta be deurém pogué entrarhi totas quatre...
—No 'n necessitan pas.
—No?
—No senyora.
- Cuan es un benefici hi ha safata...
—Ah, ja enténch; pero, calli; are 'm recorda que aquestas l' endemá haurán de llévarse molt *dos-tres*.
—Si que ho sento.
—Pero escolti ¿que diu are *dos-dos*...?
—(Be, be; tu calla; jo ja se 'l perquè ho dich.)
—Y vol dir doncas,

que no podrán venir? fora una llástima.
—Bé, bé, ja ho mirarém; no li asseguro.
—De tots modos, ja están ara enteradas; consérvintse bonetas.
—Passiho be.

—Estigui bo.

—Expressions al papa.

—(A 'n aquesta familia no 'ls hi fa gracia aixó de la safata.)
—(Ja hi anirém un altre dia, nenas; si no hi hagués safata,.. encare, encare...)

J. Staramsa.

Targeta

Dedicada á la Sta. Enriqueta Civis.

María Sulé de Calá

Formar ab aquestas lletres el títul d' un drama catalá.

Un Soci del Foment de S. Antoni.

Geroglífich comprimit

ASTRE D BEGUDA

S. de Salvatoris.

Soluciones als del número 23

Xarada: Vi-la-se-ca.

Geroglífich comprimit: Girasol.

A. B. J: No pot anar.—X. Zengotita Bayona: Algunes *Bolvas* 's publicarà.—Joseph Cusiné Ferratjes: S' accepta.—Joseph M.ª Almeda: Ho publicarém.—Salvator de Salvatoris: (Sabadell.) Se li agraeixen els bons propòsits. No envihi xaradas, puig l' únich encarregat d' aquets treballs, es l' Staramsa. Are del demés, lo que vulgui.—J. Duró Gili: Está bé.—Pere d' Arbués: Anirà.—J. Ay-mà Ayala: Li retocaré y farém qu' entri en torn.—Francesch Colomer: Ho publicaré.—Agusti Granada y Pich: Ja ho veu que vá ab bonas companyias.—R. Homedes Mundó. (Tarragona): Algunes cosa s' aprofitará retocat, de la darrera remesa.—R. Campins y Serra (Vilasar de Dalt:) Publicaré alguna coseta de sa última remesa.—Florenci Cornet Colomer: Entra en torn.—Isidro Fochs Oliveras (Sabadell:) El fondo pot anar; la forma no. Envihi altra cosa més cuydada.—Bonaventura Ramentol: Anirà.—Y. S. y E: Tot lo de vosté ho publicarém. Envihi.

J. Collazos, impresor.—Plassa de la Igualtat 3.